

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 3

Juni 1955

53. årgang

Redigert av Aasulv Løddesøl.

OMRÅDEPLANLEGGINGEN - HENSIKT OG MÅLSETTING.

Av underdirektør Thor Skrindo.

Foredrag holdt den 7. mars 1955 på Det norske myrselskaps møte under Landbruksveka.

Norge er på mange måter et tungdrevet land. I store områder av landet bor det ikke folk i det hele tatt, idet disse områdene er fylt med fjell og fjellvidder. Så langt mot nord som vi holder til kan forøvrig ikke folk bo fast særlig høyt over havet. Slik går det til at folk stort sett bor på de relativt små slettelandskapene på Østlandet, Jæren og Trøndelag og i de nokså trange dalene som strekker seg inn i fjellmassivet. De bor dessuten langs kysten, langs fjordene og på øyene. Hele befolkningen går som kjent bare opp i 3,4 mill. mennesker.

I et slikt land er det mange ting som faller svært kostbart sammenliknet med de land som vi skal konkurrere med om levestandard, eksportmarked osv. Vi kan tenke på kommunikasjonene. Det koster mye pr. innbygger bare å føre fram hovedferdselsårene, enten det nå er veg eller jernbane, og det koster mye pr. innbygger å holde disse ferdelsårene i stand og i drift. Kommer vi så litt utenfor allfarvegene blir bildet enda klarere. Her kan vi under tiden ikke legge et økonomisk regnestykke til grunn. Gjorde en det, kunne en komme til det resultat at anleggskostnadene av en veg fram til et avstengt område var like store som verditaksten til dagens pris av de eiendommer, medregnet lut og lunnar, som er i området.

Jeg trekker fram et eksempel som dette, ikke for å polemisere mot vegbygging i vegløse strøk, men for å streke under at i et land som Norge er det nødvendig å bruke arbeidskraft, maskiner og penger i langt større utstrekning til slike investeringsformål enn våre konkurrenter, utlandet, må gjøre. Utlandet kan konsentrere seg mere om direkte produksjonsformål. Vi må foreta slike investinger for i det hele tatt å gjøre det levelig i moderne forstand for

folk i utkantene, og likevel er og blir det tungvint nok for dem som bor der.

Dette har en bestemt konsekvens. I den utstrekning vi, slik som forholdene nå engang ligger an, må legge en sosial målestokk på mange forholdsvis store investeringer, må vi i selve produksjonslivet være flinkere til å innrette oss enn våre konkurrenter dersom vi ikke skal bli stående igjen med en lavere fysisk levestandard.

La meg et øyeblikk se litt på noen av næringsveiene.

Jordbruk.

Når det gjelder jordbruk, vet vi at gårdsbrukene i gjennomsnitt er meget små. Delvis har dette en historisk bakgrunn. Gårdene ble oppdelte fordi mange bygder etter måten var overbefolket. Det var ikke mange muligheter å velge mellom for sønnene og døtrene på gårdene. Men delvis skyldes det terrenget at vi har så små gårder. Slik som terrenget mange steder er kan vi ikke få i stand store og mer rasjonelle bruk. Når en så tar i betraktning at en ikke liten del av det norske jordbruk ligger så langt mot nord og så høyt over havet at produksjonsvalget er begrenset, kommer en til den slutning at det er uhyre vanskelig å få en produksjon pr. mann som ligger på høyde med de mer favoriserte jordbruksland. Derfor er det så avgjørende for oss å utnytte mest mulig rasjonelt de muligheter og de ressurser som vi har i jordbruket og å samarbeide om felles tiltak som kan redusere de handicaps naturforholdene setter.

Skogbruk.

Når det gjelder skogbruket, har jeg det inntrykk at terrengforholdene ikke spiller samme rolle for en rasjonell drift som i jordbruket. Selv om man også i skogbruket har nok av problemer, tror jeg likevel vi kan si at produksjonen ikke ligger avgjort vanskeligere an enn i utlandet. Så vidt jeg har forstått ligger det også godt til rette for en betydelig utvidelse av skogarealene på lengre sikt — en utvidelse som kan få meget stor betydning for næringslivet i de skogløse distrikter i vårt land.

Industri.

Industrien i Norge har gått sterkt fram i vår levetid, og vi kan trolig si at vi er i ferd med å bli noe av en industrinasjon. Enkelte industrier ligger også godt til rette, først og fremst da den kraftorienterte industri så som den elektro-kjemiske og den elektrotekniske industri. Her er vi fullt konkurransedyktige med utlandet, og produksjonen pr. sysselsatt er meget høy. Problemet med disse industrier er imidlertid anleggskostnadene. Som kjent krever nemlig anlegg av slike bedrifter en meget stor innsats av arbeidskraft, kapital og valuta. Treforedlingsindustrien må en også si ligger godt an. Her kommer det også inn at det etter hvert har oppstått en

betydelig biproduksjon ved siden av de tradisjonelle artikler som tremasse, cellulose og papir.

Når det gjelder vår folkerikeste industrigren, jern- og metallindustrien, frembyr jo denne et mangfoldig bilde. Jeg tror imidlertid at vi, sterkt forenklet, kan si at bedriftene er lite spesialiserte. De driver blandet produksjon. I så måte ligger vi antakelig en god del etter i utviklingen i forhold til utlandet. Dette gjelder også i forhold til våre naboland Sverige og Danmark, hvor man til dels har drevet det meget lenger i spesialisering. Det er flere forhold som gjør at det er slik. Vi har et lite hjemmemarked, det minste i Norden, og industriutviklingen kom relativt sent. Svært mange bedrifter har utviklet seg fra håndverksbedrifter og har vanskelig for å legge om til serieproduksjon som på mange måter krever en ny innstilling til produksjonsproblemene. Det er vanskelig å måle produktiviteter — produksjon pr. mann, men de spredte forsøk som har vært gjort tyder på at vi i mange grener av jern- og metallindustrien ligger en god del etter utlandet.

Det er en særdeles viktig oppgave å få rettet på dette. Som jeg pekte på tidligere har vi i enkelte næringsgrener naturhindringer å stri med. Desto viktigere er det at de næringsgrener hvor disse hindringer ikke er tilstede eller ikke er tilstede i samme grad, klarer å veie opp differansen.

Det er mange næringsgrener jeg ikke har høve til å komme nærmere inn på nå. Vi har f. eks. skipsfarten, hvor vi jo hevder oss meget godt, vi har fiskeriene som delvis ligger godt an, men som også har sine særpreg og sine sesongproblemer med sysselsettingen, og vi har alle de andre industrigrener og næringsveger som det ikke blir tid til å gå nærmere inn på.

O m r å d e p l a n l e g g i n g e n .

Etter dette raske krysstoktet i næringslivet synes jeg vi er kommet til det punkt hvor det er naturlig å innføre i bildet idéen med områdeplanlegging. Hensikten med områdeplanleggingen er i første omgang å skaffe den best mulige oversikt over næringslivet, bosettingen, de sosiale forhold og sist, men ikke minst hvilke muligheter vi har for å komme videre med utviklingen av næringslivet i de forskjellige distrikter. Man mener at ved å samle opplysninger og materiale fra organisasjoner og etater i fylkene og fra publikasjoner hvor nyttige opplysninger allerede foreligger i ikke liten grad, skal det være mulig å få fram på en overbevisende måte hvilke muligheter vi har og som vi følgelig bør utnytte bedre enn vi gjør i dag. Det foreligger jo allerede i ikke liten utstrekning spredte analyser og undersøkelser. En viktig opplysningskilde er selvfølgelig også den offisielle statistikken. Vi har folketellingene som forteller oss en hel del om utviklingen i bosetting og næringsliv, vi har næringsstillinger periodevis, slik som jordbrukstillingene, fiskeritellinger,

bedriftstillinger, og vi har løpende oversikter over produksjon, omsetning og innførsel og utførsel av varer.

Det er i det hele tatt ikke mangel på materiale til en slik første oversikt. Spørsmålet er snarere å trekke det fram, dra ut det som har interesse og sette det sammen slik at det blir en samlet oversiktlig fremstilling over hva som er de mest nærliggende oppgaver vi bør satse på.

Av administrasjonsmessige grunner skal det lages slike analyser for hvert fylke. Analysene skal være en rent faglig objektiv utgreiing, de skal ikke agitere hverken for det ene eller for det andre, de skal bare prøve å få lagt kortene åpne på bordet.

Fylkesanalysene må i sakens natur bli nokså generelle. Skulle en ta med alle opplysninger av interesse for alle distrikter og detaljer for alle næringer, ville en for det første få en meget uhandterlig publikasjon, og en ville miste oversikten. En har derfor valgt å lage en relativt kortfattet analyse som legger desto større vekt på å få fram det som er av almen interesse. Derfor må en nok supplere disse oversiktene med spesialanalyser avpasset etter behovet i de enkelte fylker og i de enkelte distrikter av fylket. Det vil også være nødvendig å jourføre oversiktene fra tid til annen. De fylkesanalysene som nå lages er derfor bare det første skrittet i arbeidet som har fått det nokså krevende navnet områdeplanlegging.

Arbeidet med analysene har pågått en tid, og det foreligger nå ferdigtrykte analyser for fire fylker, nemlig for Finnmark, Troms, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.*) Dessuten regner vi med at det vil foreligge ferdige analyser innen utgangen av juni for Nordland, Vestfold, Hedmark og Oppland. Analysene for en del andre fylker, nemlig Bergen og Hordaland, Rogaland, Aust- og Vest-Agder og Telemark er i full gang. De gjenstående fylkene, nemlig Buskerud, Oslo og Akershus og Østfold har ikke fått områdeplanlegging ennå, men ifølge innstilling fra kommunalkomiteén i Stortinget skal arbeidet nå tas opp også i disse fylkene, og dessuten skal de fylker som hittil har hatt kontor felles få eget kontor. Det gjelder Aust- og Vest-Agder, Hedmark og Oppland og de to Trøndelagsfylkene. Det er imidlertid lite sannsynlig at denne ordningen blir satt i verk før i 1956.

Administrasjonsordningen.

Før vi går videre er det naturlig å se litt nærmere på selve administrasjonsordningen. Sentralt er områdeplanleggingen lagt til Arbeidsdirektoratet som har tilsynet med områdeplanleggingen i fylkene og som ellers blir bindeledet mellom sentraladministrasjonen og områdeplanleggingens organer i fylkene. Arbeidet i direktoratet ledes av et Råd for områdeplanlegging.

*) Analysene kan bestilles i bokhandlene, pris kr. 5.—.

Men først og fremst bygger områdeplanleggingens administrasjon på fylkene. Selve kontoret i fylket er lite. Det har en leder og en assistent. I enkelte fylker har det vært nødvendig å styrke det med en sekretær i visse perioder. Man kan da spørre: Hva kan et så lite kontor utrette, så mangfoldig som næringslivet tross alt er selv i de fylker som vesentlig har jordbruk, skogbruk og fiske som næringsveger? Saken er den at på de fleste felter av næringslivet har vi allerede fra før relativt godt utbygde fagetater. Jordbruket f. eks. har landbrukselskap og fylkeslandbrukssjef. I kommunene har vi jordstyrer og ofte herredsagronomer. I skogbruket har vi tilsvarende organisasjoner og institusjoner. Det samme gjelder stort sett også for kommunikasjoner, bergverkene, kraftforsyningen, fiske osv. fra felt til felt. Og er det ikke et offentlig organ eller institusjon, er det som regel private institusjoner som dekker feltet. Dette gjelder delvis de finansielle forhold. Noe av et unntak danner industrien. Her har vi ikke på samme måten noen distriktsorganer å holde oss til. Skal jeg dyrke et mål jord, vet jeg med en gang hvem jeg skal henvende meg til for å få råd og veiledning, men skal jeg forsøke å starte et håndverks- eller et industriltak, oppdager jeg at det oftest er meget vanskelig å få den veiledning jeg trenger. Dette tror jeg er uheldig. Bygdene trenger i mange tilfelle et mer allsidig næringsliv, og mangelen på veiledningskontor i industrisaker tror jeg er en av årsakene til de store vanskelighetene vi har med å få fram slike tiltak i bygdene.

Men dette er en digresjon. På de fleste feltene av næringslivet har vi altså fagorganer i distriktene, og det er disse som må utarbeide de faglige utgreiinger som skal til på samme måte som det hittil har vært gjort. Områdeplanleggingskontorene skal først og fremst medvirke til at fagorganene setter i gang de utgreiinger som skal til og sørge for at utgreiingene blir sydd sammen slik at en så oversiktlig som mulig kan få et innblikk i hvorledes tiltak på ett felt griper inn i tiltak på et annet. Dertil må områdeplanleggingen så lenge det mangler spesielle fagorganer for industri i fylket hjelpe til med utgreiinger, opplysninger og veiledning i industrisaker.

Områdeplanleggingskontoret i fylket er sekretariat for områdeplanleggingen og ledes av et fylkesråd. Etter de foreløpige forskrifter skal Fylkesmannen være formann i rådet. På denne måten har en sikret seg at områdeplanleggingen virkelig kommer til å arbeide med aktuelle oppgaver. Kontorsjefen ved fylkesarbeidskontoret skal i alminnelighet være nestformann. Dette er gjort fordi sysselsettingen er en særdeles sentral faktor i næringslivet i dag. De øvrige medlemmer skal være representanter for arbeids- og næringslivet i fylket og ledere av offentlige fagetater. De enkelte fylker har ordnet seg noe forskjellig med representasjonen. I enkelte fylker er etatsjefene således ikke medlemmer i selve rådet, men er tilknyttet rådet på mer konsultativ basis. Erfaringene vil her vise hva som er den beste ordningen.

Det videre arbeid.

Så snart fylkesanalysene er ferdige er det meningen straks å gå i gang med det videre arbeid i distriktene. Dette er tenkt holdt så nært som mulig opp til det arbeid som ordinært foregår i fylket.

Som kjent holdes det hvert år fylkesting. På fylkestingene er samtlige ordførere i fylket samlet, og der treffes det vedtak av betydning for de fleste områder innenfor fylkets næringsliv. Først og fremst gjelder dette kanskje kommunikasjonsproblemer, helsestellet, kraftforsyningen og visse deler av jordbruks- og skogbrukspolitikken. På fylkestinget treffes det også vedtak som får meget stor betydning for de enkelte kommuner, og der legges det opp framlegg for statsmyndighetene som så i siste omgang kommer opp til behandling i Stortinget. Fylkestingene er således særdeles viktige ledd i den offentlige forvaltning i landet. Det er her en ikke liten del av næringspolitikken får sin første utforming. Det er da meget viktig at fylkestinget har best mulig oversikt under sine forhandlinger slik at man konsentrerer seg om de viktigste oppgaver og at vedtak på et område best mulig står i samsvar med vedtak på et annet. I hvert fall er det viktig at ett tiltak ikke skader tiltak i en annen næringsgren. Dette siste kan f. eks. lett bli tilfelle i dagens kamp om arbeidskraften og bevilgninger.

Det er da meningen at områdeplanleggingen i sitt samarbeide med alle fagetater og faglige institusjoner i fylket skal bli et nyttig organ i denne forbindelse. Områdeplanleggingen må kunne, etter oppdrag fra fylkestinget og fylkesmannen, legge fram stoff til en samlet årsoversikt for fylket som gjør det lettere å treffe saklige og rettfærdige vurderinger. Jeg ønsker her å føye til at områdeplanleggingen bare er et hjelpeorgan. Det skal ikke treffe de avgjørende beslutninger. De besluttende og utøvende myndigheter er oppdragsgivere, og de vil etter som de finner det er behov for utgreiinger, avgjøre det liv det måtte bli i områdeplanleggingen på dette punkt. Således vil de vedtak som gjøres på fylkestinget og de problemer som diskuteres der danne et naturlig arbeidsprogram for områdeplanleggingen i det året som går til neste fylkesting skal holdes.

Flere fylkesmenn har uttalt at de anser et tiltak som dette for å være verdifullt, og i et par fylker er man kommet så langt med analysene at arbeidet med slike årsoversikter nå kan ta til.

I forbindelse med disse årsoversikter er det også naturlig at jeg nevner de mer spesielle utbyggingsplaner. Jeg skal derfor kort omtale Nord-Norgesplanen og den påtenkte kystplan for Trøndelag og nordre Nordmøre.

Som kjent ble det i 1952 vedtatt i Stortinget å sette i verk en utbyggingsplan for Nord-Norge. Grunnen var den at Nord-Norge generelt sett har et mindre variert utbygd næringsliv enn resten av landet. Dette betyr at produksjonen i Nord-Norge ligger relativt

lavt, at sysselsettingen er nokså ustabil og at inntektsforholdene i alminnelighet ikke er gode. Av dette siste følger også at kommunenes økonomi blir svak. Det ble derfor besluttet at det skulle opprettes et utbyggingsfond for Nord-Norge til støtte for industriltak. Dertil ble støtten til jorddyrking betydelig forhøyet, og det ble gitt ikke så små ekstra bevilgninger til rasjonalisering og til forsert utbygging av viktige kommunikasjonslinjer. Nevnes bør også at det ble gitt høve til skattefrie avsetninger for reising av nye tiltak i landsdelen.

Ledelsen av Nord-Norgesprogrammet ligger hos et styre der kommunalministeren, statsråd Ulrik Olsen, er formann. Først og fremst tar fondsstyret seg av bevilgninger fra utbyggingsfondet, men det har også innseende med de bevilgninger til Nord-Norgesprogrammet som gis direkte over statsbudsjettet.

Som lokale organer for behandling av søknader til utbyggingsfondet, nyttes kontorene for områdeplanlegging i Nordland, Troms og Finnmark. Områdeplankontorene forbereder sakene, de innhenter uttalelser fra lokale og fylkeskommunale faginstanser, hvorefter de blir behandlet i fylkesrådet for områdeplanleggingen og sendt styret for Nord-Norges fondet. Områdeplankontorene driver ved siden av denne saksbehandlingen også en betydelig orienterings- og konsulentvirksomhet i tilknytning til utbyggingsprogrammet og virker også som lokalkontorer for andre departementer, f. eks. Handelsdepartementet og Industridepartementet. Ved disse kontorene er det etter hvert innarbeidet en arbeidsordning som både fondsstyret og Arbeidsdirektoratet er tilfreds med. Likevel bør en ikke unnlate å si at den intense virksomhet som det har vært i forbindelse med saksbehandlingen under Nord-Norges fondet, har det generelle arbeid i forbindelse med fylkesanalyser selvsagt blitt forsinket.

La meg et øyeblikk se på de resultater man hittil kan notere av utbyggingsprogrammet. Når det gjelder utbyggingsfondet, skal dette være en toppfinansieringsinstitusjon. Det gis altså lån eller garanti som ikke kan oppnås på det ordinære pengemarked. Utbyggingsfondet hadde inntil utgangen av juni i fjor gitt lån, garantier og bidrag for tilsammen ca. 45 mill. kr. Av dette beløpet var ca. 55 % innvilget til Nordland, 17 % til Troms og 16 % til Finnmark. De øvrige 12 % gjelder tiltak som ikke lar seg spesifisere på et enkelt fylke.

I Nordland er den største andelen gått til gruvedrift, sement og steinindustri. I Troms har en forholdsvis stor del gått til ull-, tekstil-, beklednings- og lærindustrien. I Finnmark har støtten til fiskeindustrien vært fremherskende. Ellers må en si at støtten er gått til reising av mindre og middels store bedrifter fordelt på de fleste næringer, bl. a. har bilreparasjonsverkstedene i Nord-Norge fått en meget sterk utbygging. Det er også gitt støtte til en rekke gartnerier av fondet.

I samband med de særlige skatteregler under utbyggingsprogrammet har sør-norske skatteyttere som akter å investere i tiltak i Nord-

Norge, avsatt 136 mill. kr. Av dette beløp er størsteparten avsatt av A/S Norsk Hydro og A/S Elektrokjemisk. Nord-norske skatteyttere har hittil avsatt 59 mill. kr.

Når det gjelder bevilgninger over statsbudsjettet, må en si at en vesentlig del av de ekstraordinære tiltak under utbyggingsprogrammet foregår i jordbrukssektoren. Bl. a. er Nord-Norge nå bedre stilt enn landet som helhet med hensyn til fylkeskommunale og kommunale landbruksfunksjonærer. Dessuten er forsøksvirksomheten og antall prøve- og demonstrasjonsbruk økt adskillig i landsdelen. Den opprinnelige plan for nyreising og modernisering av meierier er på det nærmeste fullført, og det er innvilget betydelige beløp av ekstraordinære midler for å bygge ut slakteriene. Arbeidet på de store bureisingsfeltene fortsetter, men det er ikke gått så lang tid at man kan si særlig mye om dyrkingsresultatene på disse feltene. På de eksisterende brukene har nydyrkingen og grøftingen tatt seg godt opp. Dette er i første rekke en følge av at dyrkingstilskottet er økt, at formues- og inntektsgrensen for statsstøtte til jordbruket er blitt midlertidig opphevet og at arealgrensen for tilskott er blitt økt til 75 dekar. Videre kan en nevne at en hel del jordbruksveger er under opparbeiding, og Landbruksdepartementet antar at de fleste høyprioriterte veger på dette feltet vil være ferdigbygget innen 1960. Behovet for rasjonelle driftsbygninger i Nord-Norge er meget stort, og det arbeides for tiden med å finne en løsning på spørsmålet om finansiering av slike bygninger.

En kan trolig si at interessen for jordbruket i Nord-Norge burde ha vært enda større enn den er. Næringen har imidlertid de siste årene hatt sterk konkurranse om arbeidskraften fra de større anleggsarbeider. Det er her en finner en av de største vanskelighetene med gjennomføringen av utbyggingsprogrammet. Vinteren er lang og tung og egner seg lite for utførelse av mange av de arbeidene som kommer inn under jorddyrking og bygg og anlegg. En har derfor opplevd at det er blitt meget knapt om arbeidskraft i den hektiske sommersesong, og en har fått en del ledighet om vinteren.

Når det gjelder skogbruket, kan en notere adskillig stigning i kulturarbeidene i landsdelen. Ved bevilgninger under Nord-Norgesprogrammet er det også blitt adskillig stigning i tempoet i byggingen av skogsbilveger. Men behovet for slike veger er fremdeles stort.

Arbeidet med rasjonaliseringen og effektiviseringen av fiskerieringen er også blitt forsert. Således er Statens Fiskarbank tilført spesielle midler for å yte 3. prioritetslån ved kjøp av farkoster og finansiering av redskaper. Det er også gitt ekstraordinære bevilgninger til vannforsyningen i fiskeværene.

Nord-Norge har hittil hatt relativt liten andel av klippfisk-tørkeriene, mens en hoveddel av fiskeråstoffene til denne varen skaffes under Lofot-fisket. Det er derfor i samband med Nord-Norgesprogrammet nå bygget en rekke klippfisktørkerier, spesielt i Lofoten og Salten. En rekke fryserier og fiskeindustriplanlegg er også

under anlegg eller planlegging i Nord-Norge. Utbyggingen av fiskeri-industrianleggene har delvis vært hemmet av kjemisk-tekniske problemer, og man har derfor også lagt vekt på en forsert forskning på disse feltene.

Opplæringsvirksomheten i Nord-Norge har hittil ligget tilbake i forhold til landet i gjennomsnitt. Det er derfor tatt et krafttak for å få denne opp. Det gjelder yrkesskolene for håndverk og industri, jordbruk og hagebruk og yrkesopplæring for sjøfolk. En bør også nevne Statens forsøks- og lærebruk for fiskere og fiskeriarbeidere. Dessuten bør en under denne kategorien nevne det nyopprettede lære- og prøvebruket for maskinelt jordbruk på Vikeidet i Vesterålen som ble overtatt i fullt ferdig stand av Landbruksteknisk Institutt i 1954 og som nå er i full drift. Likeså vil maskinstasjonen ved statens demonstrasjonsgård i Svanvik i Pasvikdalen i Øst-Finnmark bli ferdig utbygget i løpet av inneværende budsjettår.

Innen kommunikasjonssektoren er samtlige vegforbindelser som ble gitt 1. prioritet den gangen planen ble lagt opp, nå tatt opp til bevilgning og enkelte anlegg er allerede gjennomført. Innen 1960 mener Samferdselsdepartementet at første etappe av planen skal være ferdig med noen mindre unntak. I samband med Nord-Norgesprogrammet er det til vegutbygging ekstraordinært gått en 8—10 mill. kroner om året.

Elektrisitetsforsyningen er også blitt sterkt forsert. Når de tiltak som nå har fått statsstønning er ferdige, trolig i løpet av neste år, vil 83 % av befolkningen ha fått elektrisk kraft også i Nord-Norge. I 1938 hadde kraftanleggene i Nord-Norge en samlet installasjon på ca. 150.000 kw. I 1958 regner en med en installasjon på en halv milliard kw, hvorav ca. 200.000 kw er installasjon for større industri.

Nord-Norgesprogrammet ble enstemmig bifalt av Stortinget, idet man erkjente at landsdelen produksjonsmessig og inntektsmessig lå adskillig lavere enn gjennomsnittet for landet. Man var derfor enig om at det måtte tas et krafttak for å prøve å få rettet på disse forholdene. Derved mente man landsdelen i fremtiden på egen hånd vil kunne bidra mere enn før til å heve den produksjon vi trenger i landet og ikke på samme måten som før være avhengig av subsidier, f. eks. gjennom skattefordelingsmidler, særlig sysselsettingsmidler osv. Vi er ennå midt i denne investeringsperioden og det er derfor ikke ennå blitt særlig markert øking i vareproduksjonen, men det er ingen grunn til å tro at denne produksjonsøkningen skal utebli.

Det var selvsagt vanskelig å sette en grense ved den sørlige delen av Nordland og si at her slutter de spesielle utbyggingstiltak. Dette ble meget sterkt understreket av enkelte talere under debatten i Stortinget og det ble uttrykt ønske om at det skulle lages en plan også for visse deler av Trøndelag. Det ble med nokså stor rett hevdet at de ytre distrikter i Trøndelag hadde samme vanskeligheter i næringslivet som i Nord-Norge. Arbeidsdirektoratet har lenge hatt føling med

disse problemene i Trøndelag, men det er aldri blitt anledning til å foreta en fullstendig behandling av de problemer som forelå der.

Etter at Nord-Norgesprogrammet var behandlet av Stortinget ble det imidlertid besluttet at områdeplankontoret i Trondheim skulle lage en spesiell næringsøkonomisk analyse for kyststrøkene i Trøndelag. Samtidig ble områdeplankontoret i Møre og Romsdal bedt om å lage en analyse for en del kommuner på kysten i Nord-Møre.

Arbeidet med kystplanen for Trøndelag er nå kommet så langt at den kan legges fram for Regjeringen i den aller nærmeste framtid. Det ligger i sakens natur at denne planen blir av en ganske mer beskjeden karakter enn selve Nord-Norgesprogrammet. Men den tar for seg de spesielle økonomiske vanskeligheter som er i disse områdene fordi produksjonsutviklingen i hovednæringene jordbruk og fiske med tilhørende virksomheter i dag er langt svakere enn landet som helhet. For å rette på dette må man foreta forsert utbygging av visse kommunikasjonslinjer og legge forholdene til rette for en hurtigere utvikling i jordbruk og fiske. Da denne planen ikke ennå er lagt fram for Regjeringen, er det ingen grunn til å komme nærmere inn på enkeltheter i programmet. Men jeg kan til slutt nevne at det i Langtidsprogrammet 1954—57 er blitt lagt fram visse retningslinjer for slike distriktsprogrammer. Om det generelle behovet for utbyggings-tiltak i distrikter med svak økonomi heter det på side 40:

«Den dobbelte oppgave som foreligger, å sørge for en sterk produksjonsøkning i landet og for en utjevning av levekårene mellom distriktene, kan best løses ved å legge stor vekt på å styrke næringslivet i utbyggingsområdene. Det arbeidet som ble tatt opp gjennom utbyggingsprogrammet for Nord-Norge må av den grunn føres videre ved liknende tiltak i utbyggingsområder i Sør-Norge.

Et viktig ledd i dette arbeidet er å undersøke det økonomiske grunnlag og utviklingsmulighetene i de ulike distrikter. Distriktene må selv være aktivt med i arbeidet.»

Det er sannsynlig at i den utstrekning statsmyndighetene fortsatt vil satse på spesielle utbyggingsplaner, vil områdeplanorganene i fylkene bli de sentrale instanser i arbeidet slik som de i dag er det i Nordland, Troms og Finnmark. Dette er ikke slik å forstå at de på noen som helst måte skal overta det arbeid som i dag hører under eksisterende fagorganer eller institusjoner. Områdeplanleggingen er et hjelpeorgan som skal samle opplysninger fra de enkelte fagorganer og selv foreta analyser i den utstrekning fagorganer ikke eksisterer for enkelte felter av næringslivet.

Områdeplanleggingen er ikke et besluttende organ, men det skal hjelpe de besluttende organer med å skaffe fram så gode oversikter og opplysninger som mulig, slik at avgjørelsene kan bli så rasjonelle som mulig.

Områdeplanleggingen er ingen stor organisasjon, tallmessig, og vi håper å unngå at den svulmer opp, men vi håper likevel at den arbeidsmåte den bruker skal vise seg å være så effektiv at den skal bli til betydelig nytte for de enkelte distrikter og for landet som helhet.